

ד"ר בצלאל פרל

מצוות אכילת מצה לחולי צליאק – תשובת הגרי"ש אלישיב זצ"ל

מאמרו של הרב יהודה גולדפישר בחוברת אסיא¹ פותח בהוראה כי חולה צליאק שהוזהר לא לאכול מצת חיטין שיש בה גלוטן ובכל זאת מחמיר על עצמו ואוכל "אין לך מצווה הבאה בעבירה גדולה מזו".

ברצוני לצרף מנסיוני האישי, שהיתה לי הזכות לשאול את הגרי"ש אלישיב זצ"ל, לגבי מטופל בגיל 40, המנוע מאכילת גלוטן בשל מחלת צליאק, אם יש לו רשות לאכול מצת חיטין בפסח ולברך עליה.

הרב שאל אותי אם מדובר בסכנה רחוקה. עניתי, כי להערכתו, אכילת כשני זיתים של מצת חיטה לחולה צליאק אינה כרוכה ביותר מסכנה רחוקה. (והסכימו איתי לאחר מכן רופאים גסטרואנטרולוגיים).

הרב השיב לי – "אם כן, אתה חייב לאכול מצת חיטין"².

ולשאלתי האם לא עדיף לאכול מצת שיכולת שועל השיב, שאין צורך בכך, כי, כך הבנתי, אין בידינו מסורת ברורה על שיכולת שועל.

יש ברשותי הקלטה של השיחה לכל המעוניין, ומן הראוי לפרסם הוראתו זו, הנכונה למרבית המכרעת של חולי צליאק.

1. הרב יהודה גולדפישר, קיום מצוות אכילת מצה לחולי צליאק. אסיא קז-קח (מרחשון תשע"ח) עמ' 13-22.
2. **הערת העורך:** מאחר וספקטרום החומרה של מחלת הצליאק הוא רחב, לכן יש לברר בכל מקרה את רמת הסיכון עם הרופא המטפל, ואין להקל באכילת כמות קטנה של גלוטן, ללא אישור של הרופא הגסטרואנטרולוג המטפל. יתר על כן, ידוע שהגרי"ש אלישיב נהג להשיב תשובות הלכתיות מדויקות על פי הפרטים שנמסרו לו ע"י השואל. מתוך שאלות ההבהרה ששאל הגרי"ש את ד"ר פרל, ולאור התשובה של הגרי"ש אלישיב לד"ר פרל כפי שנוסחה כאן למעלה, נלענ"ד כי אילו היו נמסרים לגרי"ש הנתונים אותם מציין ד"ר רפי לב ציון להלן עמ' 13-15, לא היה מחייב לאכול מצת חיטים, וסביר שגם לא היה מתיר את נטילת הסיכון באכילת המצה. עכ"פ אין לי ספק שהגרי"ש אויערבאך אשר למדני את הלכות פיקו"נ הלכה למעשה, לא היה מתיר להסתכן בנד"ד.
וראה בספר **רפואה מציאות והלכה** (מכון שלזינגר, ירושלים תשע"ב), סימן א: פיקוח נפש – ספקות חששות טעויות ומדדים. -- הרב מרדכי הלפרין.
הערת ד"ר בצלאל פרל: מצינו חיובי קיום מצווה גם בנוכחות סכנה. כדוגמת סוגיית יבמות סד, ב, הקובעת שמי שמתו אחיו מחמת מילה אסור למול. ונחלקו תנאים אם יש לחשוש אחרי שני אחים שנפטרו או שלושה. ברור שאם "רק" אחד נפטר חייבים למול. ברור לכל, שכאשר אחד ראשון נפטר מדמם בברית, הסיכון של האח השני גבוה יותר משל כלל האוכלוסיה. נדמה לי שגם המחמירים בהוראתם לחולי הצליאק לא יעריכו סיכון שיש בחשיפה לכזית מצה בכזה המתקרב לסיכנונו של האח השני, ואף על פי כן מצווה עליו למול.
תגובת העורך: לכאורה יש הבדל בין מצב של חולי ודאי עם ספק על מידת הנזק לבין מצב בו אין שום ידיעה על קיום חולי, והספק הוא האם יש בכלל להסתפק על עצם קיום החולי. כמו כן יש להבדיל בין אם ידועה סיבת המוות לבין אם לא.